

R O M Â N I A
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza"

Drd. DUMITRAN DORIN-MIHAIL

TEZA DE DOCTORAT

(*REZUMAT*)

Conducător de doctorat:

Prof.univ.dr. ***ȚICAL GEORGE-MARIUS***

Teză elaborată în vederea obținerii
titlului de DOCTOR în „*Ordine Publică și Siguranță Națională*”

-BUCUREȘTI, anul 2018-

R O M Â N I A
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza"

Drd. DUMITRAN DORIN-MIHAIL

TEZA DE DOCTORAT
Titlul tezei: ANALIZA COMPORTAMENTALĂ ÎN
INVESTIGAREA INFRACTIUNILOR

Conducător de doctorat:

Prof.univ.dr. ȚICAL GEORGE-MARIUS

*Teză elaborată în vederea obținerii
titlului de Doctor în „Ordine Publică și Siguranță Națională”*

- BUCUREȘTI, anul 2018 –

Cuprins

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1. ANALIZA COMPORTAMENTALĂ ȘI CRIMINAL PROFILING. DIRECȚII ȘI TENDINȚE DE DEZVOLTARE

1.1. Reprezentarea structurilor de analiză comportamentală și criminal profiling la nivelul instituțiilor de aplicare a legii din alte state

1.1.1. Statele Unite ale Americii

1.1.2. Canada

1.1.3. Regatul Unit al Marii Britanii

1.1.4. Australia

1.1.5. Franța

1.1.6. Germania

1.1.7. Spania

1.1.8. Italia

1.1.9. România

1.2. Elemente metodologice ale activității de analiză comportamentală și criminal profiling

1.3. Principalele direcții și tendințe în domeniul analizei comportamentale și criminal profiling

CAPITOLUL 2. DIMENSIUNI COMPORTAMENTALE ALE SĂVÂRȘIRII INFRAȚIUNILOR DE MARE VIOLENȚĂ

2.1. Complexitatea infracțiunilor de mare violență

2.2. Semne, indicii și semnificații comportamentale prezente la locul faptei

2.3. Modul de operare și aspecte legate de semnătura criminală în cazul infracțiunilor de mare violență

2.4. Indicatori ai violenței excesive prezenți la locul faptei

CAPITOLUL 3. POSIBILITĂȚILE, BENEFICIILE ȘI RISCURILE ANALIZEI COMPORTAMENTALE ȘI CRIMINAL PROFILING 26

3.1. Metode de colectare a datelor

3.2. Aplicabilitatea instrumentelor de lucru raportate la calitatea procesual penală a subiecților investigați

CAPITOLUL 4. CERCETAREA COMPORTAMENTALĂ A INFRAȚIUNILOR DE MARE VIOLENȚĂ

4.1. Obiectivele cercetării de tip explorativ

4.2. Lotul de studiu

4.4. Explorarea structurilor comportamentale

4.5. Analiza și prelucrarea datelor

4.6. Rezultatele cercetării

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Limitele cercetării

Sinteza contribuțiilor personale și dezvoltări ulterioare

Direcții de cercetare viitoare

BIBLIOGRAFIE

INTRODUCERE

Activitatea de investigare a infracțiunilor de mare violență reprezintă un demers coerent, bazat pe probe judiciare, indicii și declarații care să conducă în mod necesar la o finalitate necontestabilă. Realitatea judiciară investigativă însă, ridică o multitudine de probleme ce provin din surse multiple: eroarea umană, condițiile de mediu geografic, social, cultural, limitările investigative și legislative, aceasta pentru a menționa doar câteva.

În aceste situații, analiza comportamentală a interacțiunii dintre victimă și autor este insuficientă dacă nu se realizează inferențele logice între aspectul general al locului crimei, dispunerea obiectelor, poziționarea locului faptei în raport cu contextul general, tipul leziunilor, modul în care s-a produs fapta și alte elemente care vor fi tratate exhaustiv în lucrarea de față.

Importanța analizei comportamentale constă tocmai în devoalarea înțeleșurilor psihologice care stau la baza comportamentelor manifestate la locul faptei; a motivațiilor alegerii unui tip de instrument vulnerant în condițiile în care, de exemplu, mai era prezent un altul dar nu a fost folosit de autor; a resorturilor intime care l-au condus pe autor să aplice mai multe lovituri victimei decât era necesar pentru a o ucide, sau să brutalizeze victima în modalități inimaginabile.

Cercetarea noastră oferă posibilitatea stabilirii unor noi premise, necesare pentru completarea procesului de analiză și explicare științifică a comportamentelor infractorilor *români*, atunci când aceștia suprimă viața victimelor lor. Totodată, pune în lumină specificitatea acțiunilor criminale în raport cu particularitățile crimelor ce fac deja obiectul cercetărilor criminologice americane și europene.

Cercetarea noastră subliniază necesitatea înțelegerii crimelor în context național, românesc în cazul nostru și, tocmai din motivele arătate mai sus, obiectivul său general este acela de a afla cât mai multe despre specificitatea crimelor săvârșite cu mare violență de către autori români. De prea multe ori auzim despre sintagma ”omor mioritic” adică, despre acel omor săvârșit sub influența consumului excesiv de băuturi alcoolice datorită unui conflict spontan. Departe de a fi o particularitate a românilor, cercetarea și rezultatele acesteia vor sublinia necesitatea studierii amprentelor comportamentale lăsate de autor la locul faptei de-a lungul unui continuum specific.

Opțiunea pentru metodologiile de tip cantitativ și calitativ este motivată în primul rând de particularitățile deosebite pe care le ridică fiecare dosar penal instrumentat. Pornind de la studiul documentelor (întregul dosar penal, în toate piesele sale componente) investigația psihologică se desprinde de cantitativ ținând nuanțele comportamentale, structurile stabile și schimbătoare ale comportamentelor agresorului și victimei. Drept urmare, metoda studiului de caz și metoda observației structurează un demers de tip funneling, de la general la particular, către înțelegerea motivațiilor specifice, a pattern-urilor de comportament, a secvențelor comportamentale.

Opțiunea pentru selectarea omorurilor cu autor necunoscut în care obiectele vulnerante au fost de tip înțepător-tăietor și tăietor-despicător s-a efectuat în scopul identificării a cât mai multe repere investigative înțelese ca probatoriu administrat.

Un alt obiectiv a fost acela de a înțelege schemele de acțiune comportamentală ale unui autor necunoscut la locul faptei, decriptarea și explicarea lor, astfel încât anchetatorii să dispună de o hartă mintală eficientă pentru grăbirea capturării autorului. Pentru atingerea obiectivelor și verificarea rezultatelor au fost selectate 15 structuri comportamentale considerate a fi cele mai importante pentru identificarea unor amprente comportamentale consistente. Acestea reprezintă, considerăm noi, cele mai importante surse de

informații și apte de a fi prelucrate și explicate din punct de vedere juris-psihologic. Prelucrate cantitativ și calitativ, aceste structuri comportamentale se realizează cercetărilor internaționale care au urmărit aceste tipuri de variabile decelabile în geneza, evoluția și finalitatea unor acte criminale de mare violență.

Conform acestei abordări, cercetarea va demonstra că analiza comportamentală completează tabloul explicativ al etiologiei omorurilor, servind întăririi probatoriului judiciar, identificării unui tipar comportamental specific infracțiunii de omor în contextul spațiului românesc, sprijinind anchetatorii și psihologii în demersul lor comun de înțelegere a mobilurilor specifice conținute în acțiunile de suprimare a vieții.

Mai mult, cercetarea deschide noi direcții investigative comparative, epidemiologice sau spre programe practice de prevenire a mortalității datorate actelor violente.

Prin abordarea critică a documentelor și a materialelor utilizate cercetarea încurajează investigatorii și cercetătorii criminologi în direcția necesității creșterii calității datelor prelucrate stimulând selecția celor mai bune surse de informații judiciare și psihologice. Un prim pas, în acest sens, considerăm că este realizat deja prin înaintarea unei propuneri de *fișă statistică complexă a infracțiunii*, care se constituie anexă al teză.

Considerăm că cercetarea subliniază prin rezultatele sale sustenabilitatea menținerii structurilor comportamentale investigate în condițiile în care punctul de vedere critic va propune comunității științifice cercetarea de tip interdisciplinar nu numai a obiectului investigat, dar și a instrumentelor și tehnicilor de lucru.

CAPITOLUL 1. ANALIZA COMPORTAMENTALĂ ȘI CRIMINAL PROFILING. DIRECȚII ȘI TENDINȚE DE DEZVOLTARE

În prezent, România nu se poate prezenta în comunitatea științifică internațională cu cercetări în domeniul analizei comportamentale și nici în cel al tehnicii de profiling, singura instituție care dispune de specialiști în domeniu regăsindu-se în instituția Poliției Române, în care se dezvoltă cercetarea științifică de tip aplicat în dosarele penale aflate în lucru.

În general, presupunerile care s-au făcut pe marginea abordărilor comportamentului uman au preocupat diferite discipline ale științei în vreme ce analiștii comportamentali și-au concentrat cercetările lor mai ales asupra modului în care oamenii și animalele învață din mediul înconjurător, cum se adaptează la circumstanțe.

Sintetic, analiza comportamentului uman constă în simpla observare a individului și apoi explicarea manifestărilor acestuia pentru a le înțelege semnificația.

Subsecvent, *caracteristicile agresorului necunoscut* cu analiza detaliată a comportamentului criminal este cunoscută drept "*profiling-ul agresorului*". Una din cele mai frecvente neclarități terminologice se referă la faptul că diferitele practici polițienești nu operează delimitări conceptuale între analiza comportamentală și criminal profiling.

Criminal profiling - așa cum mai este numită analiza de investigații criminale - este situată la intersecția dintre psihologie și dreptul aplicat la munca de poliție. Acești specialiști "reconstruiesc" comportamentele, emoțiile și personalitatea suspectilor de comiterea de infracțiuni de mare violență, bazându-și raționamentele pe experiența căpătată în domeniul tehnicilor de investigații asociate cu o atitudine psihologică ce reclamă detașare emoțională și răbdare.

Analiza comportamentală caută să înțeleagă comportamentul uman, trăirile și strategiile de mascare psihologică ale criminalilor și suspecților, astfel încât psihologii să poată sprijini soluționarea cazurilor.

Dincolo de toate acestea și dincolo de alte modalități de a deveni criminal profiler, există un consens general asupra unui singur aspect: *extinsa experiență investigativă (de ex. lucrul în domeniul poliției) reprezintă piatra unghiulară pentru performanța unui analist de investigații criminale.*

1.1. REPREZENTAREA STRUCTURILOR DE ANALIZĂ COMPORTAMENTALĂ ȘI CRIMINAL PROFILING LA NIVELUL INSTITUȚIILOR DE APLICARE A LEGII DIN ALTE STATE¹

1.1.1. STATELE UNITE ALE AMERICII

În 1974, F.B.I. a format² Unitatea de Analiză Comportamentală pentru a investiga omorurile și violurile comise în serie.

Din 1976 și până în 1979, câțiva agenți F.B.I.- de notorietate fiind John Douglas și Robert Ressler- au intervievat 36 de criminali în serie pentru a-și fundamenta teoriile aplicabile diferitelor categorii de agresori. Aceștia, alături de Roy Hazelwood, dezvoltă conceptele de “criminal organizat” și “criminal dezorganizat”: crimele organizate sunt premeditate și pregătite cu atenție, astfel încât la fața locului se găsesc puține probe. Conform teoriei autorilor, criminalii organizați sunt antisociali dar disting „binele” de „rău”, nu sunt bolnavi și nu arată regret pentru faptele comise. Crimele dezorganizate, pe de altă parte, nu sunt planificate, iar criminalii lasă probe cum ar fi amprente și sânge. Criminalii dezorganizați sunt de obicei tineri, se află sub influența drogurilor sau alcoolului sau sunt bolnavi psihici.

¹Lista nu este epuizată însă s-a optat pentru menționarea structurilor celor mai active în domeniile menționate

²<http://www.apa.org/monitor/julaug04/criminal.aspx>, accesat la 05.12.2017 .

Peste un sfert de veac, denumirile s-au schimbat, în timp ce Behavioral Science Unit (B.S.U.) a dezvoltat mai departe dihotomia organizat-dezorganizat situând-o pe un *continuum* și dezvoltând alte scheme de clasificare: premisa de la care pornim -explica Gregg McCrary³- este aceea că întotdeauna comportamentul reflectă personalitatea”.

În ceea ce privește necesarul minimal de pregătire, majoritatea autorilor susțin ideea achiziționării unor competențe specifice în domeniile:

- științelor comportamentale (psihologie, sociologie, criminologie, asistență socială);
- cercetării științifice în domeniul criminal profiling;
- criminalistică, medicină legală, psihopatologie clinică.

1.1.2. CANADA

Pentru început, statul canadian a împrumutat experiența americană, adaptând metodele de investigație comportamentală la realitățile sociale canadiene, inclusiv preluând baza de date ViCAP, care a devenit cunoscuta bază de date ViCLAS (*Violent Crime Linkage Analysis System*). Ulterior, psihologii canadieni au devenit cunoscuți prin modelele teoretice de audiere în cursul procesului penal, ale cercetătorilor Michel St-Yves, Michel Tanguay, David Larroy și alții.

Divizia de științe comportamentale și detecție a comportamentului simulat cuprinde specialiști în domeniul științelor comportamentale: criminal profiling, profiling geografic, poligraf, psihologie judiciară, toți susținând alte subunități de poliție în conducerea anchetelor, în materie de interogatorii.

³https://www.youtube.com/watch?v=dCnUIQt7YN0&list=PLgFQB4NoC8U_7hrWOosgYtZSG-UM0G3-7.

1.1.3. REGATUL UNIT AL MARII BRITANII

Față de abordarea americană, în Marea Britanie, activitatea de profiling al agresorului a constituit apanajul exclusiv al psihologilor. Profiling-ul operativ din Marea Britanie, se află sub coordonarea autorității *National Crime and Operations Faculty (N.C.O.F.)*.

Practicienii sunt cunoscuți sub numele de consultanți de investigații comportamentale (engl. behavioural investigative advisors- BIA). Sunt cinci persoane BIA disponibile full-time pentru N.C.O.F. care au experiență în domeniul psihologie și arma poliție. De asemenea, sunt disponibili alți 30 de consultanți externi cu funcții de auditori și evaluatori. N.C.O.F. colaborează permanent cu F.B.I. și mediile academice.

În Marea Britanie, există un interes acut și pentru cercetarea academică. Corpusul consistent a fost reprezentat de *Centre for Investigative Psychology (CIP)* din cadrul Universității din Liverpool. Centrul este coordonat de David Canter⁴, care descrie psihologia investigativă ca fiind “*un cadru referențial pentru integrarea diverselor fațete ale psihologiei aplicate în domeniul poliției și a investigațiilor polițienești asociate*”.⁵

1.1.4. AUSTRALIA

Activitatea de profiling în Australia a urmat linia modelului american, folosind practica analizei de investigații criminale ca instrument operațional. În 1980, doi ofițeri de poliție australieni au fost instruiți de F.B.I. ca parte a programului partenerial cu I.C.I.A.F, dezvoltând ulterior, *Australian Forensic*

⁴**David Canter** este Directorul *International Center for Investigative Psychology* la University of Huddersfield; Președinte ale. *Academy for Investigative Psychology*, profesor emerit al University of Liverpool. David Canter a examinat legătura dintre tipurile comportamentale și caracteristicile biografice a 100 de criminali în serie, utilizând procedura scalei multidimensionale, denumită SSA (smallest space analysis), reprezentând variabilele incidente.

⁵Sursa: <https://www.psychology.org.au/publications/inpsych/context/>.

*Reference Group (AFRG)*⁶, un grup de consultanță care asistă Australian Behavioral Analysis Unit.

Adunând practicieni din diverse domenii (psihologi, anatomo-patologi, antropologi, biologi, toxicologi, psihiatri, criminaliști și polițiști), această structură facilitează atât sinergia dintre discipline, dar și dimensiunile explicativ-științifice, astfel încât, de exemplu, probele fizice ale unui anatomo-patolog pot fi încorporate în raționamentele unui psiholog.

1.1.5. FRANȚA

La data de 29.01.2003, judecătorul de instrucție de la camera de specialitate din cadrul Curții de Casație, a admis utilizarea științelor comportamentale pentru sprijinirea anchetelor judiciare. Dacă analiza comportamentală⁷, este asociată cu “criminal profiling” (fr. “profilage criminelle”) bazându-se pe științele comportamentale, analiza criminală este o tehnică ce ajută anchetatorii, folosind noile tehnologii informatice.

Astfel, EUROPOL definește *analiza criminală* în termeni de “*cercetare și punere metodică în evidență a relațiilor, pe de o parte dintre criminalitate, pe de altă parte între criminalitate și alte domenii posibil semnificative, spre a servi practicii judiciare și polițienești*”⁸.

Din anul 2014, din cadrul Direcției Centrale pentru Combaterea Violenței contra Persoanelor (*L'office central pour la répression des violences aux personnes - O.C.R.V.P.*), fac parte și *Grupa de Analiză Comportamentală și Psihocriminologie*.

⁶Bennett, D. & Davis, M. R. (2004, November). *The Australian forensic reference group: A multidisciplinary collaborative approach to profiling violent crime*. Paper presented at the Australian Institute of Criminology international conference, Melbourne, Australia.

⁷http://www.dphu.org/uploads/attachements/books/books_5546_0.pdf.

⁸Sursă citată http://www.justice.gouv.fr/art_pix/rapportdacg0703_synth.pdf.

1.1.6. GERMANIA

Analiza de caz și stabilirea tehnicilor de lucru⁹ specifice criminal profiling au devenit operaționale relativ recent în Germania, fiind aplicate în mod special în instrumentarea cazurilor de omor cu tentă sexuală, răpire și amenințare.

Termenul de profiler¹⁰ este utilizat în Germania pe o scară din ce în ce mai mare. Cu toate că s-a păstrat conținutul, Germania preferă utilizarea termenului de “analist de caz” (germ. Fallanalyst), desemnând prin aceasta activitatea prin care specialistul reconstruiește crima sub toate componentele sale.

Analizele de caz se construiesc, utilizând trei mari seturi de date:

- informații cu privire la caz;
- informații criminologice referitoare la tipurile de criminalitate;
- metodologia utilizată din reunirea acestor date.

1.1.7. SPANIA

În Spania, a fost înființată *Secțiunea de Analiză a Comportamentului Criminal (S.A.C.D.)* din cadrul Gărzii Civile Spaniole. Guardia Civil). De menționat că, deși activitatea de analiză comportamentală a fost inițiată în anul 1994, formațiunea de specialitate a fost înființată în anul 2004 și include ofițeri de poliție judiciară cu studii universitare sau post universitare în psihologie, sociologie sau criminologie.

Metoda V.E.R.A.¹¹ este o tehnică de elaborare a profilelor psihologice ale agresorilor necunoscuți, care combină cunoștințe de *criminal profiling* și

⁹<http://www.i-p-bm.com/images/stories/pdf/tterprofile%20und%20fallanalysen.pdf>.

¹⁰http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1133-Guide-ethnic-profiling_DE.pdf.

¹¹Descrierea metodei V.E.R.A. și obținerea dreptului de traducere pentru publicare, s-a realizat prin amabilitatea domnului Juan Enrique Soto Castro (Cuerpo Nacional de Policía-Unidad Central de Inteligencia Criminal. Sección de Análisis de Conducta), Julián González Segador (Cuerpo Nacional de Policía.), Héctor González Ordi (Universidad Complutense de Madrid) și Miguel Ángel Pérez Nieto (Universidad Camilo José Cela de Madrid). Aceștia ne-au pus la dispoziție Manualul V.E.R.A. Numele V.E.R.A. este un acronim spaniol al celor patru piloni pe care se bazează tehnica: Victimă, Locul faptei, Reconstituirea infracțiunii, Autor.

care intenționează să fie o metodă obiectivă de elaborare a acestor tipuri de profile.

1.1.8. ITALIA

În Italia, fiecare sediu al poliției statale are în componența sa secția de cercetări științifice, activitatea acestora fiind similară celei românești: cercetarea tehnico-științifică a locului faptei.

Carabinieri, în schimb, dispun de o structură mai extinsă intitulată Grupa de Investigații Științifice (Raggruppamento Investigazioni Scientifiche - R.I.S.).

Unitatea de Analiză Criminologică este o structură distinctă în cadrul RIS-ului, specialiștii acesteia fiind psihiatri, psihologi, criminologi, care se ocupă de elaborarea profilului psihologic în cazurile grave de omor.

În celelalte state europene analiza comportamentală este realizată la cererea unor autorități, departamente sau colegii de serviciu care doresc un insight psihologic asupra investigației judiciare.

1.1.9. ROMÂNIA

În ultima perioadă de timp, practica judiciară din țara noastră a cunoscut mai multe cazuri complexe, cu moduri de operare deosebite, motivație bizară, victime multiple sau autori care au comis mai multe infracțiuni grave, omoruri sau violuri, într-o perioadă mai mare de timp și, în care o analiză comportamentală putea fi realizabilă și utilă investigatorilor în cursul anchetei, pentru înțelegerea modului în care a gândit și a acționat autorul.

Eforturile depuse până în prezent de către conducerea Inspectoratului General al Poliției Române¹², pentru a crește performanța Poliției Române, s-au concretizat în înființarea, la nivelul Direcției de Investigații Criminale, a

¹²Vasile, Viorel. *Pionierat în Poliția Română. Analiză comportamentală și profilung*. Revista Română de Criminalistică, nr. 1 ianuarie 2015.

Serviciului de Analiză Comportamentală, prin emiterea Ordinului M.A.I. nr. I/2507/27.01.2014 și a Dispoziției Inspectoratului General al Poliției Române nr. 148358 din 28.01.2014. În cadrul noului serviciu își desfășoară activitatea ofițeri psihologi, sociologi și ofițeri de investigații criminale cu experiență de minimum 10 ani în cercetarea infracțiunilor contra persoanei, a infracțiunilor de mare violență și agresiunilor sexuale.

Legislația românească a fost modificată pentru a se armoniza legislațiilor europene. Astfel, problematica analizei comportamentale a fost reglementată din punct de vedere juridic prin Legea nr. 255/19.07.2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, care prevede la art.52 faptul că se modifică și se completează art.26, alin.1, pct.15 din Legea nr.218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, astfel: *„folosește metode și mijloace tehnico-științifice în cercetarea locului faptei și la examinarea probelor și a mijloacelor materiale de probă, efectuând constatări și expertize criminalistice, prin specialiști și experți proprii acreditați, precum și rapoarte criminalistice de constatare, rapoarte de interpretare a urmelor sau de evaluare a comportamentului infracțional ori a personalității criminale”*.

Principalele atribuții și competențe ale ofițerilor *Serviciului de Analiză Comportamentală* fac parte din ansamblul de măsuri specifice aplicate în procesul de studiere a personalității subiecților sau al unui individ distinct, analizare detaliată a variabilelor comportamentale și evaluare a informațiilor existente la dosarul cauzei, precum și elaborarea și prezentarea rezultatelor acestei activități.

1.2. ELEMENTE METODOLOGICE ALE ACTIVITĂȚII DE ANALIZĂ COMPORTAMENTALĂ ȘI CRIMINAL PROFILING

Analiza comportamentală este domeniul de investigație psiho-judiciară ce constă în realizarea profilului psihocomportamental al subiecților procesuali (suspect, inculpat, persoană vătămată, martor), priviți în interacțiunea lor, pe continuumul definit de conduitele ante-delictum, în timpul comiterii infracțiunii și post-delictum.¹³

Față de analiza comportamentală, *criminal profiling este o tehnică specifică analizei comportamentale*, prin care se identifică trăsăturile majore de personalitate, respectiv trăsăturile comportamentale ale unui individ, având la bază analiza psihologică a locului faptei, a leziunilor provocate victimei și a altor informații de interes polițienesc.

Domeniile de aplicare ale *analizei comportamentale și tehnicii criminal profiling sunt:*

a) Infracțiunile de omor/omor calificat sau tentativele la astfel de infracțiuni comise de către autori neidentificați, asupra uneia sau mai multor victime, susceptibile a face parte dintr-o serie, ori presupunând pătrundere în locuința victimei/victima luată cu forța dintr-un loc public, aparent întâmplătoare, fără motivație, sexual orientate, recunoscute/suspectate ca făcând parte dintr-o serie și în care apar (separat sau cumulativ) elemente de:

1. *mutilare a cadavrului;*
2. *depesare (tăiere în bucăți) a cadavrului;*
3. *distrugere a cadavrului -prin utilizarea de acizi, dispozitive ș.a.*
4. *tortură;*
5. *acțiuni ante- și/sau post-mortem asupra victimei;*
6. *ablația unor membre sau organe;*
7. *aspectul particular al scenei crimei;*

¹³ Definiția ne aparține.

8. *multitudinea și/sau varietatea armelor utilizate de criminal;*

9. *utilizarea kit-ului de viol;*

b) Violuri, agresiuni sexuale, comise de către autori identificați sau neidentificați, cu modalități deosebite de comitere (violență excesivă, introduceri de obiecte străine în orificiile corporale, folosirea kit-ului de viol, etc.), susceptibile sau nu a face parte dintr-o serie, precum și acte sexuale cu minori acostăți în locuri publice;

c) Infracțiuni de amenințare, șantaj sau răpiri de persoane, comise de către autori identificați sau neidentificați, cu moduri de operare deosebite (autori multipli, răpire din locuință sau din instituții publice, prin utilizarea internetului, folosirea de arme de foc, solicitarea de răscumpărări, etc.) sau asupra persoanelor minore;

d) Incendieri susceptibile a face parte dintr-o serie;

e) Disparații de persoane în împrejurări suspecte (când se suspectează existența unui interes criminal pentru dispariția persoanei).

Pentru realizarea activităților ofițerii specialiști în domeniul analizei comportamentale au acces cu celeritate la locul faptei și la date complete și exacte despre evenimentul criminal supus investigației psihologice.

Obiectivul principal al *analizei comportamentale* și al tehnicii *criminal profiling* este acela de a furniza date psiho-comportamentale organelor de urmărire penală, în domeniul investigării infracțiunilor de mare violență și altor aspecte psiho-judiciare de interes pentru organele judiciare, în ceea ce privește:

a) Identificarea trăsăturilor majore de personalitate, respectiv comportamentale, ale autorilor cunoscuți/necunoscuți, care pot servi atât la stabilirea/restrângerea cercului de persoane bănuite, cât și a prezumtivelor victime;

b) Furnizarea de sugestii pentru anchetă și strategii de interogatoriu (*audierea persoanelor din cercul de bănuți, a persoanelor*

suspectate a fi nesincere, care induc în eroare organele de urmărire penală sau care împiedică îndeplinirea actului de justiție);

- c) Evaluarea nivelului de risc al amenințărilor îndreptate împotriva unei persoane sau instituții / organizații, prin analizarea documentelor sau a înregistrărilor ce le conțin;
- d) Formularea de propuneri în domeniul strategiilor mediatice pentru cazurile rămase cu autor necunoscut și în care s-au întocmit anterior analize comportamentale sau criminal profiling.

1.3. PRINCIPALELE DIRECȚII ȘI TENDINȚE ÎN DOMENIUL ANALIZEI COMPORTAMENTALE ȘI CRIMINAL PROFILING

Analizând sistemele de justiție penală și structurarea activităților instituțiilor responsabile cu aplicarea legii descrise anterior, înțelegem că *analiza comportamentală și tehnica de criminal profiling* presupun, fiecare luate în parte, următoarele:

I. DOMENIUL ANALIZEI COMPORTAMENTALE

- 1. Stabilirea problemei care trebuie lămurite (natura infracțiunii);
- 2. Selectarea surselor de informații relevante (oameni, documente, produse ale activității etc.);
- 3. Selectarea informațiilor și discriminarea între cele relevante, cele nonrelevante, utilizabile imediat sau mai târziu;
- 4. Stabilirea modului în care vor fi utilizate aceste informații;
- 5. Planificarea observației sau, după caz, a interviului sau audierii;
- 6. Aplicație și feedback.

Analiza comportamentală este un demers științific care se aplică atunci

când agresorul este identificat în cursul urmăririi penale. Operațional, analiza comportamentală aplicată la munca de Poliție trebuie să:

1. contribuie la restrângerea cercului de suspecți;
2. devină un instrument de lucru psiho-judiciar pentru analiza, înțelegerea și explicarea comportamentelor subiecților procesuali penali (bănuț, suspect, inculpat, învinuit, martor, victimă în viață);
3. fie aplicabilă persoanelor anchetate în prezent, rezistente la interogatorii, simulante sau care împiedică înfăptuirea actului de justiție;
4. contribuie la aflarea adevărului și/sau construirea anchetei având drept subiect „partea vătămată” care declară nesincer producerea unor fapte cărora i-ar fi căzut victimă;
5. devină un instrument util pentru înțelegerea acțiunilor umane îndreptate împotriva persoanei sau proprietății.

II. DOMENIUL TEHNICII DE CRIMINAL PROFILING

Criminal profiling presupune o bună reprezentare a locului crimei prin studierea fotografiilor și a capturilor video, a rapoartelor de autopsie, a rapoartelor medico-legale, a proceselor verbale de investigații, articolelor apărute în presă și, toate acestea, înainte ca investigatorul să emită orice raționamente finaliste. Demersul acesta poate dura zile întregi sau săptămâni mai ales datorită lipsei indiciilor primare despre identitatea agresorului.

Privită în ansamblu, Analiza Comportamentală este mai mult o artă a descifrării variabilelor comportamentului uman aflat într-o situație juridică specifică, aspect care o plasează în domeniul criminologiei, în general, și al muncii de investigații, în special. Ea, împrumută metode și tehnici specifice culegerii de informații, criminalistică, medicină legală, folosește proceduri specifice muncii contrainformative, abordează personalitatea umană din unghiuri neobișnuite științelor consacrate și, preferă să renunțe uneori la

standardizare, cuantificare și prelucrări statistice. De aceea, domeniul predilect de aplicare este cel al poliției de investigații criminale.

Analiza Comportamentală nu folosește instrumente de psihodiagnostic sau alte tehnici psihometrice decât cu rolul de verificare și reper al fundamentării proceselor de înțelegere, dovedindu-și valoarea în următoarele situații:

- Investigarea mărturiei judiciare;
- Investigarea comportamentului simulat;
- Investigarea locului crimei pornind de la premisa că, înțelegând ”opera de artă” a criminalului, înțelegi personalitatea celui ce a creat ”opera;
- Investigarea minciunii;
- Construirea anchetelor judiciare cu subiecți rezistenți;
- Investigarea crimelor de mare violență, a infracțiunilor săvârșite printr-un mod de operare deosebit, a infracțiunilor comise în mod repetat, a omorurilor și violurilor comise în serie;
- Investigarea comportamentelor extremiste care pun în pericol siguranța Statului;
- Furnizarea schemelor de intervenție psihologică în situații de luare de ostateci, deturnări de avioane, răpire, cereri de recompensă.

Față de cele prezentate, Analiza Comportamentală include activitatea de *profiling*, înțeleasă drept tehnică (sau artă!) de identificare a trăsăturilor majore de personalitate, respectiv a trăsăturilor comportamentale ale unui individ, având la bază analiza infracțiunilor pe care acesta le-a comis.

CAPITOLUL 2. DIMENSIUNI COMPORTAMENTALE ALE SĂVÂRȘIRII INFRAȚIUNILOR DE MARE VIOLENȚĂ

2.1. COMPLEXITATEA INFRAȚIUNILOR DE MARE VIOLENȚĂ

Analizarea infracțiunii constă în eforturile mintale și acționale pe care le depun investigatorii pentru recompunerea unui puzzle. Expresia plastică folosită aici dorește să sublinieze că încercarea de a înțelege comportamentul criminal solicită relativ același angajament intelectual dependent de complexitatea faptei investigate.

Analizarea infracțiunilor de mare violență presupune atenție la detalii, abordare transdisciplinară, bună capacitate de management al informațiilor care vin din direcția martorilor, suspectilor, polițiștilor, medicilor, criminaliștilor și experților medico-legali.

Pașii inițiali sunt cei mai importanți. În cercetarea infracțiunilor de omor (așa cum sunt prevăzute acestea în Noul Cod Penal), cel mai important lucru este găsirea cadavrului și stabilirea identității acestuia. Respectând prevederile *Manualului de bune practici privind efectuarea cercetării la fața locului*¹⁴ echipa complexă de investigatori trebuie să stabilească dacă se află în fața unei morți suspecte, deces din cauze naturale versus omor sau sinucidere.

2.2. SEMNE, INDICII ȘI SEMNIFICAȚII COMPORTAMENTALE PREZENTE LA LOCUL FAPTEI

Cercetarea locului faptei urmărește și identificarea existenței unor semne de luptă între victimă și autor. Analiza petelor de sânge este considerată una dintre cele mai bune modalități de reconstruire comportamentală a cursului evenimentelor. Alături de aceasta, prezența părului smuls, deplasarea sau

¹⁴Anexă a Ordinului privind cercetarea la fața locului nr. 182/14.08.2009 (M.A.I.) și a nr. 1754/C/05.08.2009 (Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție).

dărâmarea pieselor de mobilier, urmele de răvășire, urmele lăsate de obiectele vulnerante, leziunile, completează tabloul investigativ și pot susține ipoteza că acolo s-a dat o luptă.

Față de omorurile comise în spațiu închis, cele comise „în stradă” nu sunt atât de lesne de investigat. La acestea ne așteptăm să identificăm semne de luptă care precedă omorul, găsim solul răvășit, găsim urme diferite de încălțăminte care sunt poziționate oblic unele față de altele, toate indicând lupta dintre autor și victima care încerca să scape cu viață. Mai găsim leziuni (de autoapărare) ale victimei, dar și ale autorului, pete de sânge, păr smuls, crengi rupte, iarbă tăvălită, urme de încălțăminte acolo unde acestea nu ar trebui să apară.

Identificarea armei sau obiectului vulnerant este o altă prioritate a anchetatorilor. Practica judiciară confirmă că absența armei sau obiectului vulnerant înseamnă omor. Urmând exigențele cercetării la fața locului, dacă arma este găsită, aceasta este întâi observată, fotografiată și ridicată pentru cercetări.

Examinarea cadavrului la locul faptei se face cu precauțiile de rigoare¹⁵ și orice poziționare suspectă a acestuia, orice re poziționare nenaturală care ar indica o scenarizare, trebuie observată și măsurată.

2.3. MODUL DE OPERARE ȘI ASPECTE LEGATE DE SEMNĂTURA CRIMINALĂ ÎN CAZUL INFRACTIUNILOR DE MARE VIOLENȚĂ

Analiza comportamentală a locului fapte presupune decelarea amprentelor psihologice lăsate de autor de-a lungul iter criminis. Acceptând postulatul conform căruia personalitatea umană este unică și irepetabilă, analistul comportamental trebuie să recunoască aceste amprente comportamentale specifice și să diferențieze comportamentul unui autor față de

¹⁵ BUDĂI, Remus. GAVRIȘ, R. GEORGESCU. A.B. *Ghidul anchetatorului de omoruri*. Editura Argessis Print, Pitești, 2006, p. 21.

un altul. Drept consecință, același autor al mai multor fapte va înregistra variații mai mult sau mai puțin discrete ale modului de operare sau ale ”semnăturii criminale” în timp ce, același autor, va deveni mai consistent în trecerea la actul infracțional unic datorită experienței infracționale.

Pornind de la acest principiu, se asigură fidelitatea interpretărilor asociate unui comportament anume, pe de o parte, iar pe de altă parte, îndreptarea investigației spre un anumit tip de individ. Fără a le expune într-o ordine, în investigarea unor infracțiuni de mare violență ne interesează:

1. Mobilul faptei;
2. Motivul alegerii locului faptei;
3. Riscul asociat intrării în câmpul infracțional;
4. Riscul asociat ieșirii din câmpul infracțional;
5. Caracteristicile victimei;
6. Particularitățile urmelor comportamentale prezente la locul faptei;
7. Modul de operare și/sau semnătura criminală.

În mod normal, identificarea mobilului faptei ar fi ultima verigă a unui set de raționamente inductiv-deductive care evaluează datele criminalistice, informațiile medico-legale, alături de alte informații de interes pentru anchetă.

Practica de specialitate face o distincție între mobilurile patrimonial, sexual și mixt.

Mobilul patrimonial în săvârșirea infracțiunilor cu violență constă într-o incapacitate, uneori pervasivă, de a frâna comportamentele de ”luare în posesie”, în sens material, a unor obiecte cu valoare pentru subiect sau valorificabile ulterior. Mobilul patrimonial în cazul săvârșirii infracțiunilor cu violență este *modelat situațional*.

Mobilul sexual probabil că este cel mai incitant pentru studiu datorită particularităților sale. Identificarea lui la fața locului surprinde anchetatorii prin caracterul organizat sau dezorganizat al acestuia, modalitatea sa de expresie comportamentală, ingeniozitatea, bizareria, caracterul obișnuit sau banal.

Activitatea sexuală în săvârșirea infracțiunilor soldate cu moartea victimei pornește de la penetrare (orală, vaginală, anală) și ajunge până la introducerea de obiecte străine în orificiile naturale ale corpului.

Mobilul mixt al săvârșirii infracțiunilor de mare violență este o articulare situațională care deviază modalitățile primare de intenție criminală. În timp ce școala americană de criminologie simte nevoia operării unor distincții specifice între mobilul criminal patrimonial și cel sexual, practica demonstrează nu de puține ori altceva.

2.4. INDICATORI AI VIOLENȚEI EXCESIVE PREZENȚI LA LOCUL FAPTEI¹⁶

Problematica semnelor ascunse de violență excesivă reflectate la locul faptei este insuficient reprezentată în literatura de specialitate sub această denominare și, probabil, tocmai trans-disciplinaritatea ar fi abordarea cea mai potrivită pentru a înțelege comportamentul uman prin prisma comportamentului animal.

Într-o abordare analitică, în cauzele penale investigate de noi am identificat următoarele:

i. Pregătirea faptei, staza psihologică îndelungată este un proces de «fueling» fantasmatic;

ii. În ceea ce privește modul de abordare a victimei:

- Violența exagerată îl caracterizează atât pe agresorul care ademenește prin viclenie victima, cât și pe agresorul care pătrunde în forță peste victimă;

- Brațele, picioarele și armele mortale ”personale” sunt ”prelungiri” ale violenței extreme, în timp ce folosirea unei arme de foc este impersonală, autorul luând distanță afectivă față de victima sa;

¹⁶ Acest subcapitol, redă selectiv, lucrarea susținută cu prilejul Conferinței Științifice Internaționale a Școlii Doctorale, ediția a VII-a din 14.06.2018, organizată de Academia de Poliție ”Alexandru Ioan Cuza”.

- Ascuțirea cuțitului, toporului, lovirea repetată, răsucirea cuțitului în rană sunt alte semne ale unei mari încărcări violente;

iii. În ceea ce privește caracteristicile leziunilor:

- Loviturile sunt profunde și țintesc zonele vitale ale corpului sau se concentrează pe o anumită zonă;

- Victima este depersonalizată prin desfigurare;

- Autorul introduce obiecte în corpul victimei;

- Victima este chinuită;

- Provocarea durerii se face în mod „creativ”;

- Găsim leziuni interne fără hemoragii externe;

iv. În ceea ce privește aspectul general al locului faptei:

- Scenarizarea locului faptei;

- Rearanjarea mobilierului;

- Încăperi în care s-a pătruns, dar în care apar zone de liniște înconjurată de dezordine obiectală;

- Traectoria descrisă de obiectul vulnerant lovește planurile opuse;

- Găsim obiecte distruse, sparte.

v. În ceea ce privește comportamentul autorului:

- Trece de la furie la calm într-o secundă;

- Ignoră anumite practici, preferă altele;

- Temporizează durerea, lăsând victima să agonizeze, după care revine la victimă;

- Consumă alimente și alcool la locul faptei;

- Defechează/urinează pe/lângă cadavru;

- Ucide animalele de companie „martore” la crimă;

- Se așează deasupra cadavrului ca gest de supremație, de victorie a morții asupra vieții;

- Aplică lovituri de neutralizare, dar se reîntoarce pentru a aplica mai multe lovituri;

- Trece rapid de la răceală afectivă, la frenezie/excitare și iar la răceală;
- Acceptă sau respinge anumite fragmente ale fanteziei;
- Crește violența la imposibilitatea punerii în practică a unui scenariu fantasmatic;
- Constatăm progresie criminală de la o faptă la alta;
- Utilizează multiple metode de provocare a durerii;
- Scenarizarea locului faptei¹⁷ realizează o combinație de utilitarism (inducerea în eroare a anchetatorilor) și spirit ludic (plăcerea jocului cu anchetatorii);
- Petrece mult timp cu victima în timpul agonizării acesteia și eventual post-mortem;
- Vorbirea este de tip ”despicat”, săracă în conținut;
- Participă la reconstituiri, la funeraliile victimei.

CAPITOLUL 3. POSIBILITĂȚILE, BENEFICIILE ȘI RISCURILE ANALIZEI COMPORTAMENTALE ȘI CRIMINAL PROFILING

Cercetătorii în domeniul științelor comportamentale, ofițerii de poliție cu specializare în domeniul Psihologie joacă azi un rol substanțial în activitatea Poliției Române.

Unitățile de Parchet de la nivelul țării și inspectoratele județene de poliție, prin structurile de investigații criminale (în special) solicită sprijinul specialiștilor în analiză comportamentală pentru înțelegerea psihologică a subiecților procesual penali.

La nivelul Inspectoratului General al Poliției Române, Serviciul de Analiză Comportamentală este unica structură abilitată să ofere sprijin științific

¹⁷Scenarizarea este foarte dificil de identificat.

obiectiv în investigarea infracțiunilor (în special în investigarea infracțiunilor de mare violență) săvârșite de autori cunoscuți dar și necunoscuți.

Solicitarea asistenței psihologice poate veni din partea ofițerilor de poliție și a procurorilor interesați să completeze tabloul investigativ cu dimensiunea psihologică, uneori singura în măsură să conducă la aflarea adevărului judiciar. Până atunci, evaluarea comportamentului criminal sau așa-numitul profiling al personalității se bazează pe analiza riguroasă a locului faptei, datele esențiale fiind oferite de polițiștii de investigații criminale, criminaliști, experții în medicină legală, specialiști în diverse domenii (biologi, antropologi, biochimiști, medici psihiatri, etc.), experți în analiza și interpretarea probelor judiciare.

Distingem două modalități de intervenție specifice analistului comportamental:

1. Intervenția psihologică în situația în care investigația polițienească a condus către alcătuirea unui cerc de persoane bănuite, a persoanelor suspecte sau autorul infracțiunii este deja capturat;
2. Asigurarea suportului psihologic în situația în care autorul este necunoscut organelor de urmărire penală;
3. Verificarea fidelității profilului psihologic întocmit autorului necunoscut cu evaluarea psihologică a acestuia în stare de arest.

Tot ceea ce va fi expus în dezvoltarea punctului 1 are drept cadru referențial doar o parte din situațiile în care sunt solicitate rapoarte de analiză comportamentală:

- Investigarea mărturiei judiciare;
- Investigarea comportamentului simulat;
- Construirea anchetelor judiciare cu subiecți rezistenți;
- Furnizarea schemelor de intervenție psihologică în situații de negocieri polițienești;

- Construirea anchetelor judiciare cu subiecți care împiedică înfăptuirea actului de justiție prin inducerea în eroare a anchetatorilor, false autodenunțuri, ascunderea unor informații cu valoare operativă etc.

3.1. METODE DE COLECTARE A DATELOR

Literatura psihologică și judiciară consemnează o abundență de modalități de identificare, analiză și interpretare a informațiilor despre o persoană și mediul acesteia.

Una din metodele care, considerăm pe nedrept, au picat în desuetitudine în fața preferinței pentru corelații statistice, este *metoda observației*.

Analistul comportamental este interesat să relaționeze toate datele de observație în contextul în care acestea apar. Trebuie să verifice modul în care un comportament se schimbă în interacțiunea sa cu noii stimuli din mediu sau cu cei familiari, aceasta în condițiile integralității și constanței proceselor atenționale. Răspunsurile comportamentale pot fi simple sau complexe în funcție de situația de interacțiune a persoanei cu mediul său.

În practica Poliției Române, aplicarea metodei observației ne ajută să stabilim inițial *linia de bază a comportamentelor*, după care acestea se verifică, se confirmă sau suscită noi investigații astfel încât să se asigure o evaluare cât mai corectă, apropiată de realitate, a obiectivelor investigației.

3.2. APLICABILITATEA INSTRUMENTELOR DE LUCRU RAPORTATE LA CALITATEA PROCESUAL PENALĂ A SUBIECȚILOR INVESTIGAȚI

În oricare dintre situațiile menționate anterior putem aplica la subcategoriile observaționale și se poate construi o plajă standardizată astfel încât comportamentele să fie cuantificate și apoi explicate.

Metoda analizei frecvențelor este simplă. Analistul comportamental numără apariția unor comportamente de care este interesat, într-un anumit interval de timp.

Analiza duratelor constituie o subcategorie a actului observațional și se aplică foarte bine măsurării lungimii (duratei) unui răspuns comportamental.

Analiza intervalelor este, de departe, cea mai flexibilă procedură din cadrul metodei observației. Ea se aplică cel mai eficient prin utilizarea tehnicilor audio-video de înregistrare a comportamentelor și constă în eșantionarea acestora pe intervale de timp a căror întindere variază în funcție de interesul urmărit de psiholog. Sunt înregistrate reacțiile comportamentale care apar sau nu apar în eșantionul de timp preselectat.

CAPITOLUL 4. CERCETAREA COMPORTAMENTALĂ A INFRAȚIUNILOR DE MARE VIOLENȚĂ

4.1. OBIECTIVELE CERCETĂRII DE TIP EXPLORATIV

Analiza comportamentală a infracțiunilor de mare violență presupune un demers laborios de identificare a amprentelor psihologice lăsate de autor la locul faptei. Drept urmare, cercetarea pe care o propunem aici este de tip *explorativ* și are următoarele obiective:

Obiectivul 1: Identificarea amprentei comportamentale a autorului necunoscut la locul faptei;

Obiectivul 2: Analiza statistică de asociere între variabilele comportamentale și aspectul general al locului faptei;

Obiectivul 3: Dezvoltarea unui instrument de lucru cu aplicare unitară în investigarea științifică a infracțiunilor de mare violență.

Operaționalizate, obiectivele de cercetare capătă un nivel mai ridicat de specificitate prin răspunsul la următoarele întrebări:

1. Care sunt structurile cele mai importante decelabile în comportamentul criminal la locul faptei?
2. Care sunt modalitățile optime de a descrie aceste structuri?
3. Ce raționamente sau ce instrumente pot fi dezvoltate astfel încât organele de urmărire penală să recunoască rapid și corect un pattern comportamental specific în investigarea infracțiunilor de mare violență?

4.2. LOTUL DE STUDIU

În studiul explorativ, vom avea în vedere cercetarea a **42** de dosare penale soluționate în perioada 2011-2013 privind infracțiunile de omor și prelucrarea statistică a datelor.

Pentru a atinge obiectivele de cercetare, au fost stabilite două criterii de selecție a dosarelor:

- a. Dosare penale în care s-au instrumentat infracțiuni de mare violență comise cu obiecte tăietor-înțepătoare și tăietor-despicătoare, soluționate în perioada 2011-2013 la nivel național;**
- b. Aceste dosare au fost înregistrate inițial cu autor necunoscut.**

Având în vedere aceste criterii, au fost identificate **42** de dosare penale¹⁸ la nivelul unităților de Parchet.

4.3. METODOLOGIE

Cercetarea utilizează atât metodologiile de tip cantitativ (*analiza documentelor sociale*), cât și metodologiile de tip calitativ (*metoda studiului de caz și metoda observației*), pentru a surprinde mai bine natura relațiilor autor-victimă în contextul particularităților locului faptei.

¹⁸ A se vedea Anexa 1.

Studiul documentelor aflate la nivelul unităților subordonate Inspectoratului General al Poliției Române și ale unităților subordonate Parchetului General al României face parte din ansamblul metodologiilor de tip cantitativ.

Aplicarea metodei studiului de caz, presupune studierea fiecărui dosar penal care este evaluat pe piesele sale componente cele mai importante, în fapt, variabile de cercetare în analiza comportamentală:

- a. Locul faptei (probele fizice, poziția cadavrului, arme/instrumente, poziționarea probelor);
- b. Victimologie (istoric victimal, obișnuințe/deprinderi, structura familială, văzută ultima dată, vârstă, ocupație, relația cu agresorul);
- c. Informații criminalistice (cauza morții, răni/leziuni, stare pre/post mortem, acte sexuale, raport autopsie, rapoarte de expertiză, constatări tehnico-științifice);
- d. Rapoartele preliminare ale poliției (informațiile de bază, opinia polițiștilor, timpul comiterii faptei);
- e. Rapoartele de expertiză medico-legală psihiatrică ale autorului;
- f. Fotografii efectuate la cercetarea la fața locului (CFL), de la necropsia cadavrului netoaletat, fotografiile cadavrului toaletat, fotografiile aeriene (dacă este cazul).

4.4. EXPLORAREA STRUCTURILOR COMPORTAMENTALE

Practica judiciară și abordarea comportamentală a infracțiunilor de mare violență consideră drept cele mai relevante pentru cercetare, următoarele structuri comportamentale:

1. Modul de abordare a victimei;
2. Locul în care a fost abordată victima;
3. Aspectul general al locului faptei;

4. Caracteristicile leziunilor;
5. Modul în care a fost lăsat cadavrul;
6. Proveniența și tipul instrumentelor vulnerante folosite;
7. Prezența/absența probelor criminalistice;
8. Starea cadavrului;
9. Regizarea locului faptei;
10. Relația victimă-autor;
11. Autorul îndepărtează sau nu probele de la locul faptei;
12. Caracteristicile victimei;
13. Caracteristicile autorului;
14. Comportament post-delictum;
15. Motivație și triggeri.

4.5. ANALIZA ȘI PRELUCRAREA DATELOR

Cele 15 structuri și operaționalizarea acestora constituie mărimile de intrare destinate prelucrării statistice a datelor (prin platforma SPSS. 20) culese prin studiul complet al lotului de 42 de dosare penale.

Nr. Crt.	Criterii	Variabile descriptive_1	Variabile descriptive_2
1	Modul de abordare a victimei	1.1. atac brusc/neașteptat 1.2. viclenie 1.3. control verbal	
2	Locul în care a fost abordată victima	2.1. loc deschis accesibil publicului 2.3. loc deschis inaccesibil publicului 2.2. spațiu închis	
3	Aspectul general al locului faptei	3.1. pătrundere în forță 3.2. urme de răvășire 3.3. distrugere de obiecte/bunuri 3.4. sustragere de obiecte/bunuri	

4	Caracteristicile leziunilor	4.1. localizare 4.2. distribuție concentrată 4.3. distribuție aleatorie 4.4. profunzimea 4.5. numărul leziunilor 4.6. tipul leziunilor	4.1.1.abdomen 4.1.2.organe genitale 4.1.3. anus 4.1.4. vintre 4.1.5.brațe/antebrațe 4.1.6. palme 4.1.7. piept/sâni 4.1.8. cap 4.1.9. fese 4.1.10. labele picioarelor 4.1.11.urechi 4.1.12.gât 4.1.13.ochi 4.1.14.umeri 4.1.15.fățã 4.1.16.trunchi 4.1.17.degete 4.1.18.altele (specificați) 4.1.19. axilã 4.1.20. ceafã
5	Modul în care a fost lăsat cadavrul	5.1. îmbrăcat 5.2. dezbrăcat 5.3. parțial îmbrăcat 5.4. poziție sexualizată 5.5. reîmbrăcat 5.6. dezmembrat 5.7. depesat 5.8. altul și anume...	
6	Proveniența și tipul instrumentelor vulnerante folosite	6.1. cuțit 6.2. topor/secur 6.3. coasă	

		6.4. ciocan 6.5. combinate 6.6. altele 6.7. aparțin victimei 6.8. aparțin autorului 6.9. sunt găsite la locul faptei 6.10. sunt aduse de autor la locul faptei 6.11. aflate la îndemână	
7	Prezența/absența probelor criminalistice	7.1. urme de sânge 7.2. probe biologice 7.3. alte probe 7.4. instrumentul vulnerant este lăsat la locul faptei 7.5. instrumentul vulnerant este luat de la locul faptei 7.6. instrumentul vulnerant este păstrat ascuns de autor 7.7. instrumentul vulnerant este aruncat în alt loc	
8	Starea cadavrului	8.1. lăsat la locul faptei 8.2. mutat, dus în altă parte	îngropat; incendiat; aruncat; expus; dezmembrat; depesat
9	Regizarea locului faptei	9.1. da 9.2. nu	
10	Relația victimă-autor	10.1. autorul cunoaște victima, victima nu cunoaște autorul 10.2. autorul nu cunoaște victima, victima cunoaște autorul	

		10.3. soț-soție 10.4. concubini 10.5. părinte-copil 10.6. rude 10.7. prieteni 10.8. colegi 10.9. se cunosc reciproc 10.10. nu se cunosc deloc
11	Autorul îndepărtează/șterge/distruge probele de la locul faptei	11.1. da 11.2. nu
12	Caracteristicile victimei	12.1. sex 12.2. vârstă 12.3. ocupație 12.4. nivel de instruire 12.5. antecedente penale 12.6. istoric medical psihiatric
13	Caracteristicile autorului	13.1. sex 13.2. vârstă 13.3. ocupație 13.4. nivel de instruire 13.5. antecedente penale 13.6. istoric medical psihiatric
14	Comportament post-delictum.	14.1. s-a predat 14.2. a fost capturat 14.3. a fost ucis 14.4. s-a sinucis 14.5. a părăsit țara 14.6. a părăsit localitatea 14.7. s-a mutat din localitate 14.8. s-a ascuns
15	Motivație și triggeri	15.1. descriptive

4.6. REZULTATELE CERCETĂRII

Pe linia variabilelor studiate cercetarea noastră se racordează destul de precis la cercetarea internațională a infracțiunilor de mare violență însă nu are pretenția de a-și generaliza rezultatele ca ultimele. Ea reflectă și confirmă studiile lui David Canter¹⁹ prin care acesta susține că pattern-ul relațional ante delictum se va reflecta și la locul faptei.

Prelucrarea calitativă a datelor dispunea de potențialul efectuării unor corelații mult mai precise în condițiile constanței datelor și preciziei acestora așa cum se impunea a fi consemnate în documentele aflate la dosarul cauzei.

Abordarea cantitativă și calitativă susține îndemnul de a ne concentra atenția și interpretările asupra elementelor de progresie criminală atât în interiorul evenimentului criminal, cât și între evenimentele criminale. Corelativ acestor constatări locul în care a fost comisă fapta fiind larg influențat de factorii situaționali tinde să îl determine pe autor, în mod automat să limiteze pe cât posibil incidența altor variabile.

În aspectul motivațional criminal constatăm o strânsă relație cu tabloul lezional victimal. De oriunde am porni în devoalarea înțeleșurilor motivaționale (de la autor sau de la victimă) transpare destul de clar orientarea către scop a motivului criminal. În timp ce numărul leziunilor aplicate este proporțional cu încărcarea violentă, aceasta din urmă tinde să destructureze comportamentul atât imediat cât și după consumarea actului homicidal reflectând astfel istoricul comun victimă-autor. Acest istoric interpersonal este plin de obstacole cognitiv-afective insurmontabile repetitiv, motiv pentru care expresia ”conflict spontan pe fondul consumului excesiv de băuturi alcoolice” cade în desuetitudine. Mai mult, se confirmă relația de proporționalitate între nivelul de intercunoaștere victimă-autor și tendința autorilor de a se îndepărta mai mult sau mai puțin de locul faptei. Ceea ce este foarte interesant este neconfirmarea unei relații directe

¹⁹ Santtila P. Häkkänen, H., Canter, D. & Elfgren, T. (2003) Classifying homicide offenders and predicting their characteristics from crime scene behavior. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44, 107–118.

între aptitudinile inteligente și îndepărtarea/ștergerea probelor incriminatorii: atât cei care nu dispun de un nivel de instrucție/educație peste mediu dar și ceilalți, în egală măsură, încearcă distrugerea probelor criminalistice în faza post delictum.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Din punct de vedere teoretic cele 15 structuri comportamentale se regăsesc larg reprezentate în literatura de specialitate consultată aici. Ele constituie un bun start epistemologic care poate dezvolta interpretările și abordările explicative în funcție de bogăția și consistența datelor cu care lucrează cercetătorul.

În baza celor 42 de dosare penale studiate aici, am generat o grilă de lectură comprehensivă, cu valoare orientativă²⁰ privind amprenta comportamentală la fața locului unde s-a comis un omor cu mod de operare deosebit. Chiar dacă aceasta este descriptivă și raportată statistic în tabelul anterior, se resimte necesitatea altor precizări pe care le vom face în continuare:

1. leziunile *profunde, concentrate* și care *țintesc zonele vitale* ar putea aparține unui autor care a consumat excesiv băuturi alcoolice sau care a avut o istorie personală cu victima sa, încărcată cu afecte negative (gelozie, frica de separare, abandonul consumat etc.);

2. conflictul spontan devine o expresie perimată care nu ne spune nimic despre relația victimă-autor. Cercetarea arată că în spatele modului de aplicare și producere a leziunilor stau motivații mult mai puternice, *frustrări importante* cărora nu li s-au găsit modalități optime de satisfacere;

²⁰ Caracterul orientativ este dat de calitatea de lot de studiu și nu de eșantion, doar ultimul permițând reprezentativitatea la nivelul populației statistice investigate.

3. lipsa comportamentelor de pătrundere în forță, lipsa urmelor de răvășire sau a distrugerilor confirmă prezența unui *autor care se cunoaște cu victima sa* la un nivel cel puțin ocazional;

4. obiectele vulnerante fie *sunt ale autorului* (le poartă asupra sa cu intenția de a ucide), fie *află la îndemână*. Acestea sunt *abandonate la locul faptei* (majoritatea) sau aruncate și sunt foarte puțini sunt cei care păstrează arma crimei asupra lor;

5. *nu întâlnim deloc elemente de regizare* a locului faptei existând tendința autorilor de *a nu zăbovi foarte mult la locul faptei*;

6. un aspect interesant este de natură să infirme tendința multor anchetatori și a multor psihologi de a atribui aptitudinea unei inteligențe peste medie criminalilor care *șterg/distrug* urmele de la locul faptei. Cercetarea noastră arată că *acest comportament este egal probabil* ca amprentă criminală atât la criminalii inteligenți cât și la cei mai puțin inteligenți: ștergerea/îndepărtarea/distrugerea urmelor poate fi expresia interesului strict utilitar, pragmatic al autorului și acesta face parte din tabloul vigilenței criminalistice;

7. o altă constatare foarte importantă este aceea că, *cu cât relația victimă-autor este mai îndepărtată* (străini, cunoștințe ocazionale etc.), cu atât crește și *tendința autorului de a se îndepărta fizic*, prin ascundere sau părăsirea localității și invers: cu cât relația victimă-autor este mai apropiată, cu atât autorii rămân mai aproape de locul faptei sau chiar ei sunt cei care apelează SNUAU 112, sprijină anchetatorii sau, se află în mulțimea de curioși când se desfășoară investigațiile.

LIMITELE CERCETĂRII

Analizând dosarele, ne confruntăm cu o realitate investigativă care trebuie corectată: se ignoră foarte multe date care povestesc despre viața victimei, uneori și despre viața autorului. Aceasta, în condițiile în care autorul

este necunoscut, lipsa de preocupare pentru cunoașterea victimală generează vulnerabilitate investigativă mai ales în miezul turnusului ultimelor 48 de ore din viața acesteia. Lipsa datelor privind ocupația/interesele victimei, antecedentele penale și/sau medicale, antecedentele psihiatrice, detaliile privind tipul de relaționare a victimei cu cei apropiați sau depărtați, încetinesc practic efortul investigativ și temporizează capturarea autorului. La aceasta se adaugă scăderea interesului față de comportamentele post-delictum ale autorului.

O altă limită a cercetării vine din direcția absenței unui instrument de lucru care să asigure, pe de o parte, o abordare exhaustivă a infracțiunilor de mare violență iar, pe de altă parte, să permită un studiu extins sau cercetări viitoare pe eșantioane statistice care să asigure reprezentativitatea cerută de cercetările de acest tip. Drept consecință, cercetarea noastră propune un nou instrument de lucru pe care l-am intitulat ”*Fișa statistică complexă a infracțiunii*” și care este anexat²¹ la lucrare. Valoarea practică a acestui instrument de lucru propus aici constă în:

- a) păstrează o evidență precisă a actualizărilor operate de ofițerul de caz în referire la dosarul instrumentat;
- b) permite consultarea ofițerilor care au avut în instrumentare dosarul astfel încât, în cazul unor infracțiuni comise în serie de un singur autor (sau mai mulți), pot fi obținute date sensibile direct de la aceștia;
- c) în situația schimbării membrilor echipei de cercetare complexă a infracțiunii, noii membrii pot folosi toate datele și informațiile care au fost deja implementate și prelucrate de cei care au preluat dosarul;
- d) oferă posibilitatea creării legăturilor între cazuri chiar și ele diferite ca încadrare juridică fiind prevăzute 11 infracțiuni (omor, omor calificat, tentativă de omor, tentativă de omor calificat, loviri sau

²¹ A se vedea Anexa 10-fișa statistică.

vătămări cauzatoare de moarte, viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor, corupere sexuală a minorilor, racolarea minorilor în scopuri sexuale, lipsire de libertate în mod ilegal);

- e) precizează cu exactitate reperele temporo-spațiale și datele preliminare de lucru începând cu faza de sesizare a comiterii faptei;
- f) descrie și oferă posibilitatea actualizării datelor despre victimă, autor, instrumentul vulnerant, modul de operare și ale altor date de interes operativ, respectiv științific;
- g) oferă posibilitatea implementării structurate a celor mai importante date și informații din surse documentare (rechizitoriu, procese verbale de cercetare la fața locului, expertize etc.) și umane (declarații, rapoarte de investigații) incluzând facilități de tip hyperlink;
- h) facilitează rapid și precis asocieri computerizate prin platforme statistice de prelucrare a tuturor datelor;
- i) implementarea celor mai importante date despre situația socio-demografică a victimei și a autorului;
- j) solicită informații sensibile despre relaționarea interpersonală victimă-autor în scopul surprinderii cu exactitate a specificului amprenteii comportamentale;
- k) asigură descrierea secvențelor comportamentale preliminare actului infracțional și în desfășurarea concretă a acestuia;
- l) permite inserarea de fotografii de rezoluție optimă pentru îmbogățirea înțelegerii tabloului investigativ;
- m) acordă importanță victimei prin descrieri amănunțite ale modalității în care aceasta a fost tratată de către autor;
- n) furnizează date concrete și precise pentru dezvoltarea unui profil geografic al autorului în deplasarea sa în spațiu și teritoriu;
- o) valorifică toate datele culese în urma cercetării la fața locului;

- p) descrie tipurile de activități criminale îndreptate împotriva victimei (homicidale și/sau sexuale);
- q) evaluează raportul de forțe dintre victimă și autor;
- r) evaluează comportamentul post delictum al autorului inclusiv cel identificabil în perioada detenției (dacă este cazul).

SINTEZA CONTRIBUȚIILOR PERSONALE ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE

Cercetarea constituie un pionierat pentru Poliția Română. Îndeplinirea obiectivelor sale dispune de multiple valențe pentru dezvoltările ulterioare ale științei psihologice și polițienești cum ar fi:

- Contribuie la așezarea pe noi fundamente psiho-sociologice și culturale cercetările efectuate în domeniul de referință;
- Pune la îndemâna investigatorilor, cercetătorilor și a organelor de urmărire penală, un instrument științific de lucru care sprijină principiul celerității îndeplinirii actului de justiție în România;
- Reconsideră științific și în mod argumentat existența unor modele psihologice interpretative ale criminalului român și a altor concepte de lucru importate, uneori, necritic;
- Crește fidelitatea metodologiilor propuse pentru că cercetarea pornește de la activitatea practică în munca de poliție și stimulează dezvoltarea de noi constructe teoretice, îmbogățind în acest fel cunoașterea;
- Contribuie la consolidarea poziției științei psihologice în actul de justiție din România, creându-se mai departe premisele ca opiniile specialiștilor să dobândească statutul juridic de expertiză în fața instanțelor de judecată;
- Permite testarea unor instrumente și tehnici psihologice în mod transparent și replicabil;

- Poate conduce la descoperirea unor noi instrumente psihologice și tehnici de lucru, la noi modalități de investigare a infracțiunilor și înțelegere a comportamentelor criminale.

DIRECȚII DE CERCETARE VIITOARE

Trei sugestii pentru cercetări ulterioare se desprind din studiul nostru explorativ: prima ar fi necesitatea analizei practicii internaționale juris-psihologice în domeniul infracțiunilor de mare violență; a doua ar fi investigarea minuțioasă a infracțiunilor de mare violență săvârșite de mai mulți autori; a treia direcție de cercetare prolifică pentru domeniul nostru ar fi cercetarea acestui gen de fapte pe eșantioane reprezentative, în conformitate cu regulile de eșantionare și în interesul aflării unor date deosebit de utile atât pentru cercetători, cât și pentru organele de urmărire penală. Generalizarea rezultatelor obținute din cercetarea noastră este, evident, limitativă. Studii ulterioare ar putea fi dezvoltate în România alături de alte state care dispun de relativ același model cultural și la care găsim modalități axiologice similare nouă. De asemenea, ar fi de dorit ca cercetările românești să poată fi generalizate urmând linia exigențelor cerute de cercetările internaționale.

Un alt segment investigativ foarte interesant ar fi acela în care comiterea infracțiunilor de mare violență să fie raportată la tipurile și formele de manifestare ale controlului social pe regiuni (din România, de exemplu), interstate sau confruntarea științifică cu tipuri de control social polare adică, societăți/comunități în care controlul social este foarte scăzut versus comunități foarte restrictive.

România nu are astăzi cercetări extensive și nici explorative pe linia înțelegerii infracțiunilor de mare violență. De la studiul explorativ, se pot dezvolta cercetări specifice în care să fie testate modelele explicative ale

comportamentului criminal care, este știut, dispun azi mai mult de o valoare teoretică.

În cercetarea noastră multe date nu au putut fi valorificate din cauza caracterului multivariat sau inacurat al multor documente aflate în dosare. Viitoarele cercetări vor putea folosi ca punct de pornire cercetarea noastră sau vor putea folosi fișa statistică a infracțiunii propusă de noi, tocmai pentru a sprijini un cadru unitar de analiză a unor fapte de mare violență.

O sugestie finală ar fi relaționată de necesitatea dezvoltării unor cercetări în care să fie analizate moduri de operare specifice, pe tipuri de infractori și infracțiuni astfel încât să avem o bază critică de verificare a expresiilor apărute în spațiul public, să se împiedice amatorismul atât în investigații cât și în percepția publică asupra competențelor organelor de urmărire penală.

BIBLIOGRAFIE

1. Legislație

1.1. Legislație internațională

1. **Neil Smelser**. International Encyclopedia of the social and behavioral sciences.
http://www.law.harvard.edu/faculty/shavell/pdf/12_Inter_Ency_Soc_844_6.pdf
2. **AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION**.<http://www.apa.org/>
3. The Behavioral Analysis Unit. <https://www.fbi.gov/audio-repository/news-podcasts-thisweek-behavioral-analysis-unit.mp3/view>

1.2. Legislație națională

1. **Constituția României**.
2. **Legea 135/2010** privind Codul de Procedură Penală al României.
3. **Legea 286/2009** privind Codul Penal cu modificările și completările ulterioare.
4. **Anexă a Ordinului privind cercetarea la fața locului nr. 182/14.08.2009** (M.A.I.) și a nr. 1754/C/05.08.2009 (Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție).
5. **Legea nr. 213/2004** privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România.
6. Norma metodologică de aplicare a **Legii nr. 213/2004** privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România din 14.07.2005.
7. Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică din 01.11.2013, aprobat prin Hotărârea Colegiului Psihologilor din România nr. 4CN/2013 și publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 715 din 20.11.2013 (M.Of. nr. 715/2013).

2. Cărți, monografii

1. ALLPORT, W. Gordon. *Structura și dezvoltarea personalității*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991.
2. BELIȘ, Vladimir. *Tratat de Medicină Legală*. 2 vol. Editura Medicală, București, 1995.
3. BENNETT, D. & Davis M. R. *The Australian forensic reference group: A multidisciplinary collaborative approach to profiling violent crime*. Paper presented at the Australian Institute of Criminology international conference, Melbourne, Australia. 2004.
4. BÉNÉZECH, M. *Les composantes du crime violent: une nouvelle méthode d'analyse comportementale de l'homicide et de sa scène*. Annales Medico Psychologiques 164 (2006) 828-833. Elsevier Masson SAS.
5. BÉNÉZECH, M. *Psychologie du meurtrier et moyen du crime: utilité pour l'établissement d'un profil d'auteur inconnu*. Journal de Medecine Legale Droit Medical, vol. 53, no 6, 243-249.
6. BÉNÉZECH, M. *Élaboration d'un test d'analyse comportementale des crimes sexuels extrafamiliaux: principes médicopsychologiques et criminologiques généraux*. Annales Medico Psychologiques 166 (2008) 552-557. Elsevier Masson SAS.
7. BOURQUE, Jimmy. Leblanc Stefanie et al. *Efficacité du profilage dans le contexte de la sécurité nationale*. Mars 2009-Commission Canadienne des droits de la personne.
8. BRENT, Turvey. *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*, 4th Ed., London: Elsevier Science, 2010.
9. BUDĂI, Remus. GAVRIȘ, Radu. GEORGESCU. A.B. *Ghidul anchetatorului de omoruri*. Editura Argessis Print, Pitești, 2006.
10. BUTOI, Tudorel. *Psihologie judiciară-curs universitar*. Editura Trei, București 2012.
11. BUTOI, Tudorel. Butoi, Ioana Teodora, Butoi T. Alexandru. *Masterat. Psihologie judiciară. Victimologie-compendiu universitar*. Editura Solaris Print, București, 2011.
12. CARTWRIGHT, Duncan. *Minți criminale. Psihanaliza violenței și crimei*. Editura Trei, București, 2010.
13. CREȚU, Zeno Romeo. *Amprenta comportamentală și evaluarea personalității*. Ed. Polirom, Iași, 2010.
14. IONESCU, George. *Tulburările personalității*. Editura Asklepios, București, 1997.
15. JUAN ENRIQUE, Soto Castro, Héctor González Ordi, Miguel Ángel, Pérez Nieto. *La investigación psicológica de los delitos violentos*. El

- método V.E.R.A.* ® în *Psicopatologia Clínica, Legal y Forense*, Vol. 14, 2014, pp.51-78. ISSN: 1576-9941.
16. KENNETH, V. Lanning. *Child Molesters: A Behavioral Analysis For Professionals Investigating the Sexual Exploitation of Children*. National Center for Missing & Exploited Children USA.
 17. LABĂR, Adrian Vicențiu. *SPSS pentru Științele Educației. Metodologia analizei datelor în cercetarea pedagogică*. Editura Polirom, Iași, 2008.
 18. LĂPĂDUȘI, Vasile. IANCU, Ștefan. *Investigarea criminalistică a locului faptei*. S.C. Luceafărul S.A.- București, 2004.
 19. LOCARD, Edmond. *L'enquête criminelle et les méthodes scientifiques*. Paris, Ed. Flammarion, 1920.
 20. PETHERICK, Wayne. *Profiling and serial crime*. Third edition, Anderson Publishing & Elsevier, 2014.
 21. RAINE, Adrian. *The Anatomy of Violence. The biological roots of crime*. Penguin Books, 2013.
 22. SALISBURY, Emily. *Criminal Justice and Behavior. An International Journal*. Volume 44, Number 8, August 2017.
 23. SALISBURY, Emily. *Criminal Justice and Behavior. An International Journal*. Volume 43, Number 9, August 2016.
 24. STĂNCIULESCU, E. *Teorii sociologice ale educației*. Editura Polirom, Iași, 1996.
 25. ST-YVES, Michel. TANGUAY, Michel. *Psychologie de l'enquête criminelle*. Editions Yvon Blais.
 26. TANDIN, Traian. ȘTEFAN Cristian-Eduard. ȚUPULAN Marin-Claudiu. *Discipolii crimei pe mapamond*. Editura Sitech, Craiova, 2014.
 27. TANDIN, Traian. ȘTEFAN Cristian-Eduard. ȚUPULAN Marin-Claudiu. *Crime pasionale în lume*. 2 vol. Editura Sitech, Craiova, 2014.
 28. TERBANCEA, SCRIPCARU M. Ghe. *Patologie medico-legală*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
 29. TUDOSE, Florin. TUDOSE, Cătălina. Dobranici, Letiția. *Tratat de psihopatologie și psihiatrie pentru psihologi*. București, Editura Trei, 2011.
 30. ȚICAL, George. *Manual antidrog. Prevenire și combatere a traficului de droguri: elemente de identificare și efectele drogurilor*, Editura Pildner&Pildner, 2003.
 31. ȚICAL, George. *Metodologia investigării infracțiunilor conexe crimei organizate*. Ed. CETA, București, 2008.
 32. ȚICAL, George. *Crima organizată și traficul de droguri*. Ed. CETA, București, 2008.
 33. ȚICAL, George. *Crima organizată și terorismul*. Ed. Fundația "Dunărea de Jos", Galați, 2008.
 34. ȚICAL, George. *Combaterea crimei organizate*. Ed. CETA, București, 2008, ISBN.

35. ȚICAL, George. *Criminalitatea economică transfrontalieră*. Ed. Etna, București, 2008, ISBN 978-973-1795-05-8.
36. ȚICAL, George. *Metodologia cercetării științifice*, Ed. Sitech, Craiova, 2017.
37. VASILE, Viorel. *Investigarea și cercetarea infracțiunilor îndreptate împotriva vieții, integrității corporale și sănătății persoanei*. Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2013.
38. VASILE, Viorel. *Investigarea crimelor și a criminalilor în serie*. Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2013.
39. VASILE, Viorel. TANDIN, Traian. ȘTEFAN, Cristian-Eduard. *De la dispariție la crimă. Cazuri judiciare celebre*. Editura M.A.I., București, 2014.

3. Resurse bibliografice pe internet

1. <http://legeaz.net/dictionar-juridic/iter-criminis>
2. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1088767917740171>
3. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1088767918755419>
4. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1088767917751673>
5. <http://www.cpe.ro/wp-content/uploads/2816/03/Violenta-in-familie-si-la-locul-de-munca.-Cercetare-nationala.pdf>
6. [file:///C:/Users/Stefan/Downloads/Homicide Research Working Group Annual Symposium E.pdf](file:///C:/Users/Stefan/Downloads/Homicide%20Research%20Working%20Group%20Annual%20Symposium%20E.pdf)
7. https://www.researchgate.net/publication/10732355_Classifying_homicide_offenders_and_predicting_their_characteristics_from_crime_scene_behavior?enrichId=rgreq-6dbe76e1896d95103f8c6aab63458899-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzEwNzMyMzU1O0FTOjMxNDg5MjU3NjMyOTczMUAxNDUyMDg3NjQ4Nzc1&el=1_x_3&esc=publicationCoverPdf
8. <https://www.policeone.com/investigations/articles/5322506-Behavioral-analysis-in-the-interrogation-room/>
<https://www.abainternational.org/about-us/behavior-analysis.aspx>

9. https://books.google.ro/books?id=sfExBwAAQBAJ&pg=PA248&lpg=PA248&dq=police+behavioral+analysis&source=bl&ots=RfrVwe0KAJ&sig=GZSt-ZZY6Wjhn2J5Z6FOQIb_s30&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjmy6X2rOPMAhXFCJoKHSv6AE44ChDoAQguMAA#v=onepage&q=police%20behavioral%20analysis&f=false
10. <https://www.psychology.org.au/publications/inpsych/context/>
11. <https://www.criminalminds.wikia.com>
12. <https://www.F.B.I.gov/news/stories/2013/october/serial-killers-part-2-the-birth-of-behavioral-analysis-at-the-F.B.I./serial-killers-part-2-the-birth-of-behavioral-analysis-in-the-F.B.I.>
13. <https://leb.F.B.I.gov/2014/july/criminal-investigative-analysis-practitioner-perspectives-part-two-of-four>
14. <http://www.apa.org/monitor/julaug04/criminal.aspx>
15. https://www.youtube.com/watch?v=dCnUIQt7YN0&list=PLgFQB4NoC8U_7hrWOosgYtZSG-UM0G3-7
16. <http://www.sq.gouv.qc.ca/mission-et-services/services/service-analyse-comportement-sq.jsp>
17. <https://www.psychology.org.au/publications/inpsych/context/>
18. http://www.dphu.org/uploads/attachements/books/books_5546_0.pdf
19. http://www.justice.gouv.fr/art_pix/rapportdacg0703_synth.pdf
20. http://www.institutpourlajustice.org/wp-content/uploads/2013/04/pierre-chaignon_14122012.pdf
21. <http://www.i-pbm.com/images/stories/pdf/tterprofile%20und%20fallanalysen.pdf>
22. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1133-Guide-ethnic-profiling_DE.pdf
23. https://www.bka.de/DE/ThemenABisZ/OperativeFallanalyse/PolizeilicheFallanalytiker/polizeilicherFallanalytiker_node.html?nnn=true

24. <https://www.google.ro/?ion=1&espv=2#q=Fallanalyse+undT%C3%A4terprofil>
25. http://www.behavioralcriminology.com/brochure_new.pdf
26. <https://www.c-span.org/video/?301111-7/gregg-mccrary-forensics-law-enforcement.Supervisory> Special Agent FBI Gregg McCrary (Retired), accesat în data de 26.03.2018, ora 12.24.
27. <http://criminalprofiling3.blogspot.ro/> accesată în data de 26.03.2018, ora 12.52.
28. <https://www.youtube.com/watch?v=gGdJYp7KKEY&list=PLmUlg1jb4EqEuDf43Hxj60TXSwV0XmzWr>, accesat în data de 26.03.2018, ora 13.02.
29. <http://en.m.wikipedia.org>
30. <https://www.lafarga.es/en/the-copper-our-metal/applications/the-copper-and-the-human-body>
31. <http://oaprendizverde.com.br/downloads/CrimeClassificationManual.pdf>
32. <http://murders.ru/Classific.pdf>
33. <http://legeaz.net/dictionar-juridic/iter-criminis>
34. <https://www.policeone.com/investigations/articles/5322506-Behavioral-analysis-in-the-interrogation-room/>
35. <https://www.abainternational.org/about-us/behavior-analysis.aspx>
36. https://books.google.ro/books?id=sfExBwAAQBAJ&pg=PA248&lpg=PA248&dq=police+behavioral+analysis&source=bl&ots=RfrVwe0KAJ&sig=GZStZZY6Wjhn2J5Z6FOQIb_s30&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjmy6X2rOPMAhXFCJoKHSv6AE44ChDoAQguMAA#v=onepage&q=police%20behavioral%20analysis&f=false
37. <https://www.psychology.org.au/publications/inpsych/context/>.
38. <https://www.psychologytoday.com/blog/witness/201409/forensic-psychology-is-it-the-career-me>

39. <https://www.F.B.I.gov/news/stories/2013/october/serial-killers-part-2-the-birth-of-behavioral-analysis-at-the-F.B.I./serial-killers-part-2-the-birth-of-behavioral-analysis-in-the-F.B.I.>
40. <https://leb.F.B.I.gov/2014/july/criminal-investigative-analysis-practitioner-perspectives-part-two-of-four>
41. <https://leb.F.B.I.gov/2014/june/criminal-investigative-analysis-practitioner-perspectives-part-one-of-four>
42. <http://www.iciaf.org/>
43. http://www.behavioralcriminology.com/brochure_new.pdf
44. <http://www.apa.org/monitor/julaug04/criminal.aspx>
45. <http://www.americanpsychotherapy.com/pdf/journal-samples/AAPwinter09sample.pdf>
46. <http://futuresworkinggroup.cos.ucf.edu/>
47. <http://www.sq.gouv.qc.ca/mission-et-services/services/service-analyse-comportement-sq.jsp>
48. <https://www.psychology.org.au/publications/inpsych/context/>
49. http://www.dphu.org/uploads/attachements/books/books_5546_0.pdf
50. http://www.justice.gouv.fr/art_pix/rapportdacg0703_synth.pdf
51. <http://www.i-p-bm.com/images/stories/pdf/tterprofile%20und%20fallanalysen.pdf>
52. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1133-Guide-ethnic-profiling_DE.pdf
53. <http://www.psystudents.org/wp-content/uploads/2014/10/Wie-werde-ich-Profiler.pdf>
54. https://www.bka.de/DE/ThemenABisZ/OperativeFallanalyse/PolizeilicheFallanalytiker/polizeilicherFallanalytiker_node.html?_nnn=true
55. http://www.institutpouurlajustice.org/wp-content/uploads/2013/04/pierre-chaignon_14122012.pdf

56. <https://www.google.ro/?ion=1&espv=2#q=Fallanalyse+undT%C3%A4terprofil>
57. <http://www.masterforense.com/pdf/2014/2014art3.pdf>.
58. <https://dexonline.ro/>
59. ALCOCK, John. *Animal Behavior: An evolutionary approach*. Tenth edition <http://blogsdelagente.com/yalluvionf/free-animal-behavior-an-evolutionary-approach-tenth-edition-pdf/>
60. BAMMER, Gabriele. *Dealing with Uncertainties in Policing Serious Crime*.
[/https://books.google.ro/books?id=8dn3AQAAQBAJ&pg=PA51&lpg=PA51&dq=crime+scene+uncertainty&source=bl&ots=9HiowfWXXk&sig=ik1ZoaVqDXPE7DZJie_1FSk0_Dk&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjKiJ_43fLPAhXEtXQKHZskAaoQ6AEIajAJ#v=onepage&q=crime%20scene%20uncertainty&f=false](https://books.google.ro/books?id=8dn3AQAAQBAJ&pg=PA51&lpg=PA51&dq=crime+scene+uncertainty&source=bl&ots=9HiowfWXXk&sig=ik1ZoaVqDXPE7DZJie_1FSk0_Dk&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjKiJ_43fLPAhXEtXQKHZskAaoQ6AEIajAJ#v=onepage&q=crime%20scene%20uncertainty&f=false)
61. CANTER, David, Dana YOUNGS. *Investigative Psychology: Offender profiling and the Analysis of Criminal Actions*. Wiley Ltd. Publication./
https://books.google.ro/books?id=MX_jmNq7ENUC&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
62. CONRADO Rodríguez-Martín. *Identification and Differential Diagnosis of Traumatic Lesions of the Skeleton*.
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-59745-099-7_8
63. DEL GIUDICE, Marco. *An Evolutionary Life History Framework for Psychopathology*. Department of Psychology, University of New Mexico, Albuquerque, New Mexico/ *Psychological Inquiry*, 25: 261–300, 2014/pdf.
64. DONATH, Judith. *Signals, cues and meaning*.
<http://smg.media.mit.edu/papers/Donath/SignalsTruthDesign/SignalsCuesAndMeaning.pdf>.

65. EVERETT, Baxter JR. *Complete Crime Scene Investigation Workbook*, CRC Press
https://books.google.ro/books?id=V98_CQAAQBAJ&pg=PA51&lpg=PA51&dq=crime+scene+modifying&source=bl&ots=BOmOMMotiu&sig=P4yUZIowO6a9kW6Z_RpwZVnk5lY&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjNvYmV3fLPAhUIbxQKHUgyATcQ6AEIVDAG#v=onepage&q=crime%20scene%20modifying&f=false/
66. GEE Dion., Aleksandra BELOFASTOV. *Fantasy in Sexual Offending and the Implications for Criminal Profiling*.
https://books.google.ro/books?hl=ro&lr=&id=GOjUMMqHcfIC&oi=fnd&pg=PR4&dq=Fantasy+in+Sexual+Offending+and+the+Implications+for+Criminal+Profiling&ots=eeaS6svn5G&sig=EgLaf_LRvLfSnfWLIVDk13PTqDo&redir_esc=y#v=onepage&q=Fantasy%20in%20Sexual%20Offending%20and%20the%20Implications%20for%20Criminal%20Profiling&f=false
67. GODWIN Grover M.. *Criminal Psychology and Forensic Technology*. CRC Press, 2001 <https://www.crcpress.com/Criminal-Psychology-and-Forensic-Technology-A-Collaborative-Approach-to/author/p/book/9780849323584>
68. HICKLEY Eric W.: *Serial Murderers and Their Victims*. Belmont 1991
<http://www.i-p-bm.com/images/stories/pdf/tterprofile%20und%20fallanalysen.pdf> .
69. KOCSIS, N. Richard. *Criminal profiling. International Theory, Research, and Practice*. <http://books.google.ro>
70. von KRAFFT-EBING, R. *Psychopathia sexualis*. Published by Forgotten Books, "pdf." format, 2012, originally published 1894,
<https://archive.org/details/PsychopathiaSexualis1000006945>

71. LORENZ, Konrad. *On Aggression*. Taylor & Francis or Routledge's collection of thousands of eBooks/ www.eBookstore.tandf.co.uk, accesat la 26.03.2018. orele 13.26.
72. MAGNUSSON, Magnus. *Discovering hidden time patterns in behavior: T-patterns and their detection*/ <https://notendur.hi.is/msm/PDF/Magnusson.pdf>
73. MORTON, RJ și JJ, McNAMARA. *Serial murder*. Serial killer Unit, FBI Academy, Quantico, VA, USA.
74. PETTLER, Laura G., PhD. *Crime scene staging in Homicide Cases*. CRC Press, Taylor & Francis Group/ https://books.google.ro/books?id=ueU1CgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
75. PITCHFORD, Ian. *Evolutionary Developmental Psychopathology*. Centre for Psychotherapeutic Studies School of Health and Related Research 16 Claremont Crescent SHEFFIELD S10 2TA, UK, September, 2001/.pdf.
76. PRADIPKUMAR SINGH KH., Supriya Keisham, Kamei Rishilu, Th. Meera Devi. *Case Report: Suicidal Death due to Stabbing: A Case of Rare Occurrence*/ MUKESH Sharma, B S Khajja. *Forensic interpretation of injuries / wounds found on the human body*. <http://medind.nic.in/jal/t14/i4/jalt14i4p434.pdf>.
77. ROSSMO, D. Kim. *Geographic Profiling*. CRC Press./ <https://books.google.ro/books?id=YQIS59Pv35oC&hl=ro>
78. STANCU, Emilian. *Procedee tactice folosite în investigațiile penale – Evoluții* <https://books.google.ro/books?id=ditIZXLdw5EC&pg=PA200&lpg=PA200&dq=coroborarea+probelor&source=bl&ots=5K22qNlhJ9&sig=cFY1anDs5RiE4vf6ynikEUApkns&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwi1wIjC4fLPA>

[hUMaxQKHc9rBz4Q6AEIWzAJ#v=onepage&q=coroborarea%20probelor&f=false/](http://books.google.ro/books?id=hUMaxQKHc9rBz4Q6AEIWzAJ#v=onepage&q=coroborarea%20probelor&f=false/)

79. THORNTORN Grant citat de Houck, M. Max și Siegel, A. Jay în *Fundamentals of Forensic Science* <http://books.google.ro>
80. TOPS, Mattie. *Slow Life History Strategies and Slow Updating of Internal Models: The Examples of Conscientiousness and Obsessive-Compulsive Disorder*. Department of Clinical Psychology, VU University Amsterdam, Amsterdam, the Netherlands/ *Psychological Inquiry*, 25: 376–384, 2014/.pdf.
81. TURVEY, Brent E.. *Criminal Profiling: An introduction to Behavioral Evidence Analysis*. Fourth edition, Elsevier./ https://books.google.ro/books?id=GSJ7Ja95oegC&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
82. UNGUREANU, Bogdan. *Proceedings of International Scientific Conference "Romanian Educational system of Forensic Science"*, 4th Ed., Bucharest 2016/ <https://papers.ssrn.com>. accesat în data de 26.03.2018, orele 13.08.
83. WILLIAMA. Cox. *Sharp edged and pointed instrument injuries*. <https://forensicmd.files.wordpress.com/2011/07/sharp-edged-and-pointed-instrument-injuries1.pdf> .

4. Arhiva personală

5. Practica judiciară